

Wstęp do źródłoznawstwa I

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Archeologia Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Archeologii Poziom studiów studia pierwszego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 19ARLS.11P.06440.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty podstawowe
Koordynator zajęć	Piotr Chachlikowski	
Prowadzący zajęcia	Piotr Chachlikowski, Iwona Sobkowiak-Tabaka	
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Laboratorium: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 2

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Zapoznanie z podstawowymi pojęciami i terminami łączonymi z archeologią surowców skalnych.
C2	Zapoznanie z problematyką jednej z podstawowych kategorii surowcowych źródeł archeologicznych – wytworów wykonanych z surowców litycznych. Dotyczy to w szczególności aspektów: surowcowego, sposobów wytwarzania i użytkowania tych wytworów, a także metod ich opisywania i klasyfikacji, wreszcie tkwiących w nich potencjalnych możliwości poznawczych.

Wymagania wstępne

Brak

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Zna i rozumie podstawową terminologię (pojęcia i definicje) związaną ze specyfiką archeometrii i taksonomii źródeł kamiennych.	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna
W2	Uzyskuje podstawową wiedzę na temat dystynktywnych taksonomicznie typów oraz technik wytwórczych rozpoznanych wśród produktów kamieniarstwa i krzemieniarstwa pradziejowego i wczesnohistorycznego, a także sposobów wykorzystywania surowców skalnych w przeszłości.	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
W3	Zyskuje znajomość w zakresie podstawowych zagadnień dotyczących użytkowania surowców skalnych w aspektach: typologiczno-funkcjonalnym oraz kulturowo-chronologicznym.	ARL_K1_W01, ARL_K1_W02	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna
W4	Zyskuje znajomość poprawnego wydzielania poszczególnych kategorii źródeł kamiennych oraz określenia ich przynależności typologiczno-funkcjonalnej oraz kulturowo-chronologicznej.	ARL_K1_W01	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Zna i rozumie podstawową terminologię (pojęcia i definicje) związaną ze specyfiką archeometrii i taksonomii źródeł litycznych.	ARL_K1_U01, ARL_K1_U03	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna
U2	Posiada umiejętność identyfikacji dystynktywnych taksonomicznie typów oraz technik wytwórczych rozpoznanych wśród produktów kamieniarstwa i krzemieniarstwa pradziejowego i wczesnohistorycznego, a także zna sposoby wykorzystywania surowców skalnych w przeszłości.	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U03	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)
U3	Zna i rozumie podstawowe zagadnienia dotyczące użytkowania surowców skalnych w przeszłości, w aspektach: typologiczno-funkcjonalnym oraz kulturowo-chronologicznym.	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U04	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna
U4	Posiada umiejętność poprawnego wydzielania poszczególnych kategorii źródeł kamiennych oraz określenia ich przynależności typologiczno-funkcjonalnej oraz kulturowo-chronologicznej.	ARL_K1_U01, ARL_K1_U02, ARL_K1_U04	Kolokwium ustne, Wypowiedź ustna, Zaliczenie praktyczne (analiza wykonawstwa)

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
-----	-----------------------------	------------------------------	-------------

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Ogólna charakterystyka surowców skalnych wykorzystywanych w kamieniarstwie i krzemieniarstwie pradziejowym, wczesnośredniowiecznym i nowożytnym.	W1, W2, U1, U2	Laboratorium
2.	Podstawy systematyki źródeł kamiennych (kryteria: surowcowe, typologiczno-techniczne, funkcjonalne)	W1, W2, U1, U2	Laboratorium
3.	Cechy dystynktywne (surowcowe, techniczne, typologiczno-formalne) podstawowego asortymentu produktów wytwórczości kamieniarskiej i krzemieniarskiej w pradziejach, we wczesnym średniowieczu i okresie nowożytnym.	W1, W2, W4, U1, U2, U4	Laboratorium
4.	Użytkowanie surowców skalnych w aspektach: typologiczno-funkcjonalnym oraz kulturowo-chronologicznym.	W3, U3	Laboratorium
5.	Rozpoznanie zakresu selekcji surowców skalnych oraz ich doboru w zależności od funkcji (przenaczenia/działania) produktu finalnego.	W3, U3	Laboratorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Laboratorium	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Dyskusja, Metoda laboratoryjna, Pokaz i obserwacja, Praca w grupach, Rozwiązywanie zadań praktycznych

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Laboratorium	Opanowanie w wystarczającym stopniu treści nauczania, tj. uzyskanie min. 50% poprawnych odpowiedzi z kolokwium ustnego. Ocena końcowa stanowi wypadkową: oceny uzyskanej w trakcie kolokwium, frekwencji oraz aktywności na zajęciach. Skala ocen: bardzo dobry (bdb; 5,0): bardzo dobra znajomość zakresu poruszanych zagadnień teoretycznych, a także umiejętność jej aplikacji na gruncie praktyki archeologicznej (taksonomii źródeł litycznych), znacząca aktywność na zajęciach, odpowiednia obecność; dobry plus (+db; 4,5): wyróżniająca się wiedza z zakresu poruszanych zagadnień teoretycznych (z pewnymi niedociągnięciami), a także umiejętność jej aplikacji na gruncie praktyki archeologicznej (taksonomii źródeł litycznych), znacząca aktywność na zajęciach, odpowiednia obecność; dobry (db; 4,0): dobra wiedza z zakresu poruszanych zagadnień teoretycznych, podobnie umiejętność jej aplikacji na gruncie praktyki archeologicznej (taksonomii źródeł litycznych), zadowalająca aktywność na zajęciach, odpowiednia obecność; dostateczny plus (+dst; 3,5): zadowalająca wiedza z zakresu poruszanych zagadnień teoretycznych, a także umiejętność jej aplikacji na gruncie praktyki archeologicznej (taksonomii źródeł litycznych), wystarczająca aktywność na zajęciach, odpowiednia obecność; dostateczny (dst; 3,0): podstawowa wiedza z zakresu poruszanych zagadnień teoretycznych (min. 50% poprawnych odpowiedzi), a także umiejętność jej aplikacji (min. 50% poprawnych odpowiedzi) na gruncie praktyki archeologicznej (taksonomii źródeł litycznych), dostateczna aktywność na zajęciach, odpowiednia obecność; niedostateczny (ndst; 2,0): niedostateczna (poniżej 50% poprawnych odpowiedzi) wiedza z zakresu poruszanych zagadnień teoretycznych, podobnie umiejętność jej aplikacji (poniżej 50% poprawnych odpowiedzi) na gruncie praktyki archeologicznej (taksonomii źródeł litycznych), niedostateczna aktywność na zajęciach, znacząca (nieusprawiedliwiona) nieobecność

Literatura

Obowiązkowa

1. Chachlikowski P., 1997, Kamieniarstwo późnoneolitycznych społeczeństw Kujaw, Poznań.
2. Chachlikowski P., Skoczylas J., 2001, Exploration of stone raw-materials in stone industry of late-neolithic communities of Lowland Poland (Niż Polski). Prospects for further petroarchaeological studies in the Kujawy region, "Przegląd Archeologiczny", 49, s. 17-34.
3. Chachlikowski P., 2013, Surowce eratyczne w kamieniarstwie społeczeństw wczesnoagrarnych Niżu Polskiego (IV-III tys. przed Chr.), Poznań 2013.
4. Kulczycka-Leciejewiczowa A., Majerowicz A., Prinke A., Wojciechowski W., 1996, Opis zabytków kamiennych. Propozycja standaryzacji, „Biblioteka Muzealnictwa i Ochrony Zabytków”, Seria B, T. XCVI, Warszawa.
5. Prinke A., Skoczylas J., 1980, Neolityczne surowce kamienne Polski środkowo-zachodniej. Studium archeologiczno-petrograficzne, Warszawa-Poznań.
6. Prinke A., Skoczylas J., 1980, Stone Raw Material Economy in the Neolithic of the Polish Lowlands, "Przegląd Archeologiczny", 27, s. 43-85.
7. Chachlikowski P., 2022, Between the copying, use and innovation. A contribution to the studies on the stone tool industry in Neolithic societies of the Globular Amphora Culture in the Polish Lowland (Kuyavia). Sprawozdania Archeologiczne, 74/1, s. 105-124.
8. Ginter B., Kozłowski J. K. 1990, Technika obróbki i typologia wyrobów kamiennych paleolitu, mezolitu i neolitu, Warszawa.
9. Inizan M. L., Reduron-Ballinger M., Roche H., Tixier J., 1999, Technology and Terminology of Knapped Stone, Meudon.
10. Król P. (red.), 2009, Historia krzemienia, Kielce
11. Sobkowiak-Tabaka I., 2021, Surowce krzemionkowe – możliwości badań, w: A. Kurzawska, I. Sobkowiak-Tabaka (red.), Mikropreszłość. Badania specjalistyczne w archeologii, Poznań, 315-330.
12. Lalak M., 2016, Skałki – nowożytny wyroby krzemienne: próba typologii. Archeologia Polski Środkowowschodniej 8, 219-242.

Dodatkowa

1. Štelc J., Malina J., 1974, Základy petroarcheologie, Brno.
2. Andrefsky W. Jr., 2005, Lithics, macroscopic approaches to analysis, Cambridge.
3. Balcer B., 1983, Wytwórczość narzędzi krzemiennych w neolicie ziem Polski. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Laboratorium	30
Czytanie wskazanej literatury	15
Przygotowanie do zaliczenia	10
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 55
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
ARL_K1_U01	Absolwent/ka potrafi wyszukiwać, rozpoznawać, gromadzić, analizować, oceniać, selekcjonować i użytkować źródła z wykorzystaniem metod stosowanych w archeologii, w tym przeprowadzić ich krytyczną analizę i interpretację w celu określenia ich znaczeń, kontekstu społecznego i miejsca w procesie historyczno-kulturowym
ARL_K1_U02	Absolwent/ka potrafi zastosować i rozwijać umiejętności badawcze w zakresie samodzielnego: formułowania problemów badawczych, przeprowadzenia ich analizy poprzez odpowiedni dobór metod i narzędzi, opracowania i prezentacji ich wyników kierując się wskazówkami opiekuna naukowego
ARL_K1_U03	Absolwent/ka potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi, paradygmatami badawczymi i pojęciami z zakresu archeologii
ARL_K1_U04	Absolwent/ka potrafi rzeczowo argumentować z wykorzystaniem poglądów innych autorów oraz formułować wnioski i opinie o źródłach archeologicznych z różnych okresów i wybranych regionów, na podstawie wiedzy naukowej i doświadczenia oraz umiejętnie przygotowywać opracowania w różnych formach
ARL_K1_W01	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce i znaczenie archeologii w systemie nauk oraz jej specyfikę przedmiotową i metodologiczną powiązaną z innymi dyscyplinami z obszaru nauk humanistycznych, ścisłych, przyrodniczych i społecznych
ARL_K1_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w stopniu zaawansowanym terminologię, teorię, metodologię i metody badań z zakresu archeologii